

GREENPEACE

MAGAZÍN GREENPEACE ČESKÁ REPUBLIKA

LÉTO 2020

TÉMA ČÍSLA

STRAŠÁK JMÉNEM SUCHO

EDITORIAL

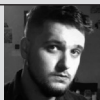
Milé čtenářky, milí čtenáři, hlavním tématem tohoto magazínu je sucho. Připravili jsme pro vás řadu textů a doufáme, že poslouží k lepšímu zorientování ve složité a komplexní problematice, kterou představuje sucho a jeho nejrůznější podoby. Na prvních stránkách vás čeká shrnutí zásadní vědecké studie, rozsáhlé analýzy, kterou připravili čeští vědci a vědkyně a která se suchem v české krajině podrobně zabývá. Mimo jiné přinášíme rovněž podrobný, ale čtivý text o tzv. melioracích, tedy systémech manipulujících s přítomností vody v půdě.

V době, kdy toto číslo magazínu připravujeme, se na českém území objevují povodně a mohlo by se zdát, že sucho tedy není zásadním problémem. Nicméně vysoušení krajiny úzce souvisí s tím, že se voda nemůže vsakovat do půdy, mění se dynamika počasí, jednoduše řečeno sice přší stejné množství vody, ale mnohdy naráz, a dešť se proto snáší na vyprahlou půdu. Souvislostí existuje vícero, a jak jsem už naznačil, problém sucha má mnoho vrstev a není snadné pochopit tento proměnlivý fenomén. Věřím ale, že naše články nabídnou užitečné nahlédnutí do dané oblasti.

Druhým tématem, které jsme nemohli a nechtěli opomenout, je dopad koronaviru. Na následujících stranách naleznete například texty, které uvádí na pravo míru to, jakým způsobem ovlivnil koronavirus životní prostředí, a dočíst se můžete rovněž o iniciativě Greenpeace s názvem Zdravá budoucnost. Jedná se o výzvu politikům, aby globální pandemii pojali jako příležitost k uskutečnění takových změn, které budou užitečné nejenom zdravotnický, ale rovněž ekologický, sociálně a v neposlední řadě ekonomicky. Krize takového typu, které jsme byli vystaveni v minulých měsících, totiž nejlépe ustojí soucitná a spravedlivá společnost, která pečuje nejenom o zdraví občanů, ale také o zdraví přírody, o demokratické hospodářství a funkční sociální systém.

Doufáme, že následující čtení bude pro vás inspirativní a užitečné!

Lukáš Senft
vedoucí vydání

GREENPEACE MAGAZÍN

Vydává: Greenpeace Česká republika, Prvního pluku 12, Praha 8 – Karlín, 186 00, tel.: +420 224 320 448 nebo +420 224 319 667, e-mail: priznivci@greenpeace.org, www.greenpeace.cz
Vedoucí vydání: Lukáš Senft | Grafická úprava: Petr Slezák
Jazyková redakce: Igor Pejchal | Registrováno MK ČR E 20887, ISSN 1211 81 68 | Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvem pošt Praha, čj. NP 2417/1993 ze dne 14. 12. 1993

KRÁTCE

EU INVESTUJE 750 MILIARD EUR DO ZELENÉ OBNOVY EKONOMIKY

Základem evropského plánu na obnovu ekonomiky po epidemii koronaviru budou investice do ekologické a digitální transformace. V ekologické oblasti jsou prioritou investice v souladu s Evropskou zelenou dohodou: zateplování domů, rozvoj obnovitelných zdrojů energie, recyklace odpadů, revitalizace krajiny i pomoc venkovu. Pokud však chce Česká republika dosáhnout na nabízené peníze, musí urychleně nastavit pravidla pro podporu ekonomiky v uvedených odvětvích.

TRESTNÍ OZNÁMENÍ NA FIRMU OKD

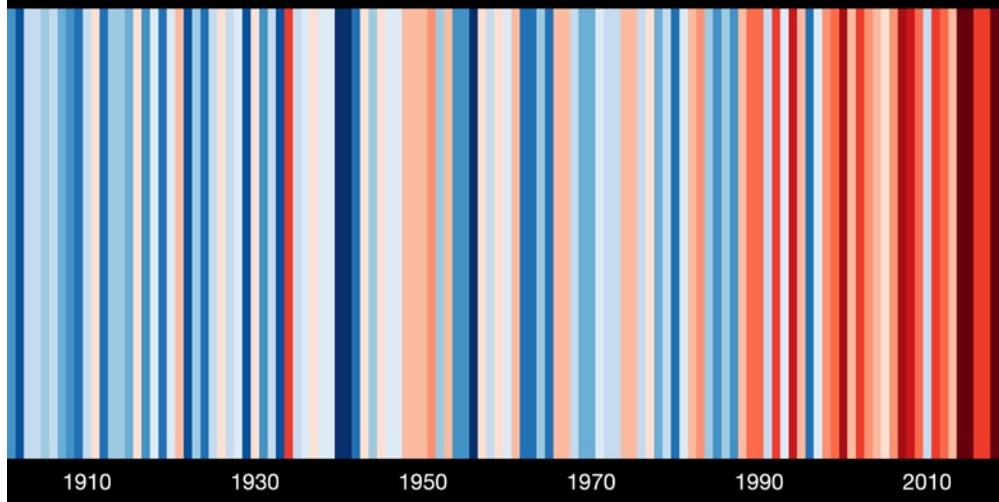
Organizace Greenpeace podala v červnu trestní oznámení na firmu OKD a její management. Společnost, která těží černé uhlí v Moravskoslezském kraji, podle Greenpeace pochybila, když odmítla přerušit provoz na dole Darkov po propuknutí epidemie nemoci Covid-19 mezi horníky. Novým druhem koronaviru se kvůli provozu dolu podle dostupných informací nakazilo zhruba 500 lidí, z nichž bylo přes 300 zaměstnanců a více než 150 rodinných příslušníků. Důl Darkov se tak stal bezkonkurenčně největším ohniskem koronaviru v České republice.

OBSAH ČÍSLA

Editorial Krátce	2
#ShowYourStripes – ukaž své pruhy!	3
Strašák jménem sucho	4-7
Poučení z pandemie	8-9
Zdravá budoucnost	10-12
Meliorace prohlubují sucho. Stát je ale neřeší, vyhovují totiž agrokorporacím	13-15
Důl Turów těží dál ilegálně	16-17
Špičkové aplikace českých vědců	18
Greenpeace Akademie	19
Změny vodní bilance v krajině	20

#SHOWYOURSTRIPES

Temperature change in Czech Republic since 1901

– UKAŽ SVÉ PRUHY!

Na začátku tohoto roku jsme změnili úvodní fotografii na našem facebookovém profilu a ptali se našich fanoušků, co že je to za fotografii. Stejnou fotografii jsme použili jako obálku magazínu, který právě držíte v rukou. Nyní tedy několik vysvětlujících slov.

Kdo na naši otázku odpovídal v tom smyslu, že se jedná o vizualizaci změny průměrné teploty, měl pravdu. Celá věc ovšem není tak jednoduchá, jak by se mohlo zdát, a proto si dovolíme rozsáhlejší vysvětlení. Autorem grafu je klimatolog Ed Hawking. Jak sám píše, vytvořil vizuální znázornění změny teploty pro každou zemi světa za posledních zhruba sto let. Graf většiny zemí začíná v roce 1901 a končí rokem 2018. To platí i pro Českou republiku, jejíž vizualizaci jsme si vložili na sociální média a na obálku magazínu.

Data, ze kterých Ed Hawking vychází, jsou z datového souboru teplot Berkeley Earth. Jako hranice mezi modrou a červenou je pro každou zemi stanovena průměrná teplota v letech 1971 až 2000. Barevné škálování je založeno na $\pm 2,6$ standardní

odchylky průměrných ročních teplot. Grafy můžete porovnávat mezi sebou.

Až budete s grafy pracovat nebo je někomu ukazovat, je třeba mít na paměti několik důležitých věcí. Zaprvé, ačkoli je trend pro všechny grafy stejný (dochází k oteplení), je třeba si uvědomit, že vypovídají o průměrných teplotách v daném státě. Jen graf globální průměrné teploty ukazuje celkové oteplování. Vizuální zpracování pro jednotlivé země se tedy od sebe mohou velmi lišit. Zadruhé, jedná se o relativně krátký časový úsek, i když se zcela jasným a zřejmým poselstvím – otepluje se. Naštěstí Ed Hawking připravil ještě jeden graf – globální průměrné teploty za posledních 2019 let. A zde je trend oteplování ještě zřetelnější.

Klimatická změna je složitě téma. Pokud chcete procházet vizualizace dalších států, stáhnout si českou verzi v lepším rozlišení nebo se dozvědět ještě víc, vše najdete na stránce showyourstripes.info.

Milan Vítek
kampaně Greenpeace

STRAŠÁK JMÉNEM SUCHO

” *Ve městě se tomu říká krásné počasí.
Na venkově sucho.*
Valeriu Butulescu

Foto © Ruben Neugebauer / Greenpeace

Naše země chřadne. Pole, na kterých pěstujeme potraviny, jsou jak troud, naše krajina ztrácí vodu, mizí potoky, ve kterých jsme se koupali jako děti, naše řeky nemají takovou sílu, jako mívaly. Naším souputníkem se v krajině stalo sucho. Za poslední desetiletí jsme prožili několik suchých epizod, čeští vědci dokonce letos mluví o největším suchu za posledních 500 let.

Kdo a co za sucho může? Které jevy se podílí na jeho vzniku a co můžeme se suchem dělat my, naše města nebo přímo naši politici? Na všechny tyto otázky se budeme snažit odpovědět v tomto článku, který vychází ze studie českých vědců, kterou nechala zpracovat Agrární komora České republiky („Zemědělské sucho v České republice – vývoj, dopady a adaptace“).

CO JE VLASTNĚ SUCHO

Ačkoli sucho zná každý z nás, je relativně těžké jej přesně popsat. Jedná se o jev relativně nahodilý s různými projevy a dopady. Často jsou dopady sucha velmi rozdílné, a to i na místech, která nejsou příliš vzdálená. I přes nepříliš přesnou vědeckou definici ale máme každý představu, co sucho vlastně znamená – na zahradě nám chřadne květiny, ve městě i v přírodě se zvedají oblaka prachu a půda je jako troud, lesy chrastí už při slabém větru a skomírající vegetace úpěnlivě čeká na déšť.

Obecně lze sucho popsat jako nedostatek vláhy. Vědci rozlišují sucho do čtyř základních kategorií.

- **Meteorologické sucho** – méně srážek, než je obvyklé za určité období (např. měsíc, rok, více let)
- **Zemědělské sucho** – nedostatek vláhy v půdě, který znemožňuje optimální růst a vývoj rostlin
- **Hydrologické sucho** – pokles průtoku řek a hladin vodních ploch
- **Socioekonomické sucho** – snížení dostupnosti vody pro občany a hospodářství (omezení průmyslu, lodní dopravy a další).

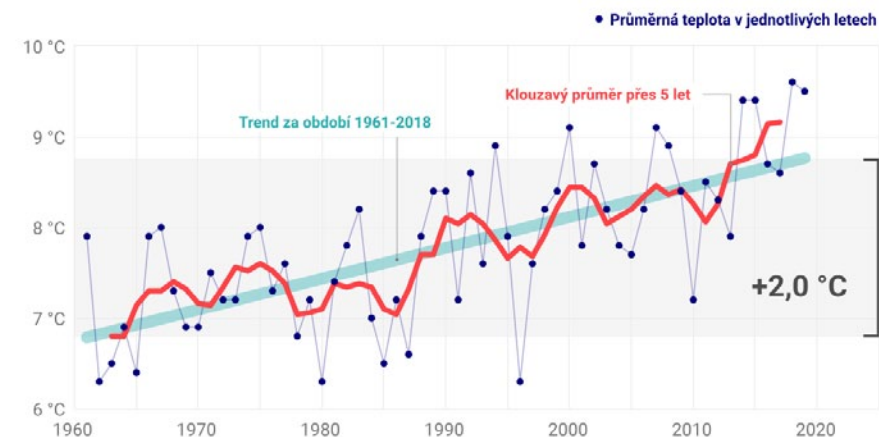
SUCHO V MINULOSTI

Celistvé záznamy o počasí, tedy i o suchu, lze podrobně dokumentovat (na úrovni měsíců) na území ČR za posledních 500 let. Je zajímavé, že relativně náhlý nárůst dokumentárních záznamů lze přičíst obecně rostoucí vzdělanosti na začátku renesance, ale především vynálezu knihtisku. Ze záznamů vyplývá, že sucho se českým zemím rozhodně nevyhýbalo.

Dvě velká sucha stojí za zmínku. Sucho roku 1540 je považováno za vůbec nejsušší v historii měření,

PRŮMĚRNÁ ROČNÍ TEPLOTA V ČR

Teplota se od 1961 zvýšila o 2,0 °C

VERZE 2.0
více info na faktaoklimatu.cz/teplota-cr

zdroj dat: ČHMÚ

podobně výjimečné sucho nastalo i v roce 1616. Obě spojuje stejná příčina – nedostatek srážek a převládající teplé a slunečné počasí v jarních měsících, po kterém následovalo horké a suché léto.

Dopady suchých roků si dnes dokážeme jen těžko představit. Špatné osení, nedostatek ovoce, neúroda obilnin, nedostatek sena a obecná dražota pravděpodobně nikoho nepřekvapí. Ale nedostatek vody vedl i k tomu, že přestaly pracovat mlýny. Sedláci tak museli mlít v několika desítkách kilometrů vzdálených místech, museli proto trávit i několik týdnů na cestách, což se samozřejmě negativně promítlo do dalších polních prací v průběhu roku. Nedostatek vody vedl i k častějším požárům, ještě ztíženým tím, že prostě nebylo čím hasit.

V posledních 500 letech je třeba zmínit relativně dlouhou epizodu bez velkého sucha na našem území. Až do poloviny 19. století, kdy sucho začínají vysvětlovat vědci na základě fyzikálních příčin, převládají ve vysvětleních náboženské postoje – „*zřetelná pokuta Boží*“. I my se místo vztyčeného prstu božího budeme věnovat fyzikálním příčinám sucha.

JAKÉ PŘÍČINY SUCHA POZORUJEME

Pokud příčiny sucha opravdu zjednodušíme, můžeme je popsat jako rovnici o dvou neznámých – kolik vody se na území, které hodnotíme, dostane a kolik vody se z území ztratí. Voda se může na území dostat buď formou srážek, což je nejčastější, nebo prostřednic-

tvím řek. Ztráta vody je pak definována především odtokem, výparem a sublimací v případě sněhu. Dlouhodobá bilance těchto protikladů pak určí, zda bude na daném místě sucho, či nikoli. Pozorované příčiny sucha je ale dobré rozlišovat podrobněji.

Prvním a nejzásadnějším faktorem je klimatická změna. Růst průměrné globální teploty s sebou přináší změny, které se na území České republiky projevují několika fenomény.

Roste teplota vzduchu. V zimních měsících ubývá počet dnů s teplotou pod nulou a zároveň narůstají maximální teploty vzduchu. V současnosti se vyskytuje 3 × více letních dnů s teplotou nad 25 °C a tropických dnů s teplotou nad 30 °C, než bylo obvyklé. Zároveň **rostou kumulativní součty teplot.** To znamená, že pokud srovnáme posledních několik let s dlouhodobým průměrem let 1961 až 2000, jsou roky 2012 až 2018 (s výjimkou roku 2013) teplotně nadprůměrné. Růst teplot koreponduje s **klesající oblačností a růstem množství dopadajícího slunečního svitu.** Průměrná roční teplota je v současnosti vyšší o 1,8 °C, než byla v 70. letech. Důležitým faktorem je i **úbytek dnů se sněhovou pokrývkou.** Sněhová pokrývka dokáže mnohem lépe doplnit vláhu v půdním profilu a také podzemní vody než dešťové srážky.

Zároveň pozorujeme, že roční úhrny srážek nevylučují statisticky významnou změnu a stagnují. Srážky sice mají velkou variabilitu mezi jednotlivými roky, ale dlouhodobý průměr je stále stejný. Jak vyplývá ze zprávy Ústavu výzkumu globální změny, v budoucích letech můžeme očekávat drobné zvýšení srážek během roku a to během zimy, jara a podzimu. V létě můžeme naopak očekávat vlny veder, „což bude mít nepříznivý dopad (...) na výskyt sucha“. Zároveň platí, že modely pro vývoj srážek mají mnohem vyšší míru nejistoty než modely vývoje teplot. Mění se i rozložení srážek. Klesá počet dnů s nízkými srážkami a zvyšuje se počet dnů s vysokými srážkovými úhrny během krátkého časového úseku.

Důležitým faktorem při vývoji sucha jsou nejen atmosférické podmínky, ale i půda. Pokud je o půdu dobře pečováno, dokáže pojmut obrovské množství vody – kvalitní černozem zadrží až 360 l/m³ – a její význam v koloběhu vody je s nástupem klimatických extrémů stále zásadnější. Současné nakládání s půdou ale k využití potenciálu, který půda pro hospodaření s vodou a především pro prevenci sucha může mít, příliš nepřispívá.

Důležitých faktorů posledních několika desetiletí, které ovlivňují vývoj schopnosti půd podílet se na hydrologickém cyklu, je několik. Zásadním způsobem jsme změnili fragmentaci krajiny ve prospěch větších půdních celků – ČR má jedny z největších dílů půdních bloků v EU, což ztěžuje ochranu především před vodní erozí. Zároveň je v současnosti z velké míry zprůhledněna vazba mezi vlastníkem půdy a hospodářem. Více jak 74% půdy je propachtováno, tedy není obhospodařováno majitelem pozemku. Omezením živočišné výroby jsme zprůhlednili přirozený koloběh živin v půdě, což se projevuje i v zákonitém snížení plochy víceletých pícnin.

Vliv má i použití těžké techniky a technologické postupy, které spíše než přirozené procesy v půdě zvyšují jejich chemizaci. Svůj vliv na degradaci půd mají i nově zastavěné plochy, často na velmi kvalitních půdách. Ukázkovým případem nezvládnutí nakládání s vodou je nákupní a průmyslová zóna Čestlice u Prahy, kde vybetonovaná pole, zastavěná postupně a bez smysluplného vodního managementu, dokáží i při nepřilíh vysokých srážkách ohrozit povodňovou vlnou povodí Botiče dále po proudu. Retenční vodní kapacitu půdy ohrožují i samotné extrémy počasí, které zvyšují vodní a větrnou erozi. A nakonec, důležitým faktorem jsou i zemědělské meliorace, které jsou ale podrobně popsány v jiné části magazínu.

CO ČEKAT V BUDOUČNU

O vývoji sucha v české krajině musíme uvažovat jako o vztahu dvou klíčových meteorologických prvků,

” Často se však zapomíná na fakt, že půda by měla uživit i naše potomky a že není možné jenom z ní brát, ale je nutné též do ní investovat a hospodařit tak s vizí dlouhodobé udržitelnosti.

kteří mají na sucho vliv: teplota a srážky. Nejistotu budoucího vývoje navíc zvyšují dvě neznámé. První je vývoj emisních scénářů, tedy jak rychle a efektivně začneme snižovat emise skleníkových plynů. Druhým faktorem je zavádění adaptačních opatření v krajině. Hodnocení zavádění adaptačních opatření je relativně těžké odhadnout, u emisních scénářů je jistota vyšší. Vědci pracují s několika modely světové úrovně, které navíc vypočítávají vývoj pro různé emisní scénáře. Vývoj sucha je odrazem vývoje teploty. Není scénář, který by předpokládal, že teplota bude klesat. I pro bližící se první časové období (2030) jsou teploty výrazně vyšší.

Proto, pokud do celé rovnice vložíme ještě stagnující srážky, je jasné, že pravděpodobnost sucha a suchých epizod se bude zvyšovat. Pro hodnocení sucha, především zemědělského, je důležité do úvahy zahrnout i rozložení srážek během roku. Vždyť rok s nadnormálními srážkami, ve kterém se ale vyskytly povodně, může ve skutečnosti být rokem se závažnými dopady sucha. A naopak: pokud jsou srážky vhodně rozloženy, nemusí znamenat podnormálně srážkový rok výrazný problém v omezení produkční funkce krajiny a výnosů polních plodin.

Řešení sucha je ve své podstatě velmi „jednoduché“. Stačí začít snižovat emise skleníkových plynů, které zvyšují globální průměrnou teplotu, tedy hlavní příčinu sucha. Omezení emisí je klíčový preventivní krok. Vzhledem k tomu, že i přes obrovské úsilí mnoha jedinců i organizací je takový úkol obtížný, je třeba začít pracovat na adaptačních opatření, která přizpůsobí naše hospodářství suchu, případně zmírní současné příčiny sucha. Jak sami autoři studie připomínají, adaptace má svoje hranice a pokud se nepodaří udržet celosvětový nárůst emisí skleníkových plynů pod kontrolou, může se stát, že se naši vnuci nebudou schopni adaptovat.

Autoři studie popisují a hodnotí různé adaptační opatření – jejich přehled a zároveň i celou studii si můžete přečíst na následujícím odkazu:

act.gp/zemedelskesucho

Milan Vítek
kampaně Greenpeace

POUČENÍ Z PANDEMIE

Když se začal po světě šířit koronavirus a nastala situace nás donutila zavřít se v našich domovech, začaly se objevovat informace, statusy na sociálních sítích a články o tom, jak koronavirová epidemie pomáhá životnímu prostředí. Klesly emise skleníkových plynů a pročistil se vzduch, na některých místech se najednou začala objevovat zvířata, která se většinou do blízkosti lidských sídel a do jejich znečištěného okolí předtím neodvažovala přiblížit. Skoro to chvílemi vypadalo, jako kdyby si příroda brala svůj svět zpátky.

Některé pozitivní příběhy jsme s kolegy rádi sdíleli na sociálních sítích, protože byly zajímavé a nevšední a v té době mělo velký smysl mluvit o naději, když jsme byli všichni uzemnění a deprimovaní kvůli probíhající epidemii. Ale vždy jsme se snažili, abychom nezbudili dojem, že se jedná o něco trvalého a že znatelný pokles znečištění životního prostředí zůstane automaticky i potom, co koronavirová krize oslabí či úplně pomine. A na druhou stranu – pokud

někde naopak docházelo například k požárům či kácení pralesů, nebáli jsme se na to upozorňovat.

Myslím, že dnes, když se zase stýkáme se svými blízkými a můžeme se volněji pohybovat a nemusíme povinně nosit vždy a všude roušku, má smysl se zamyslet, rozhlédnout se a nabrat dost sil, abychom mohli čelit nepříjemné pravdě: koronavirus životnímu prostředí sám o sobě nepomohl. Naopak pod rouškou koronavirové krize docházelo a dochází k velmi

» Koronavirus životnímu prostředí nepomůže, to musíme udělat my sami

horečku, ale pokud má někdo těžký průběh nemoci, nemá šanci, protože v celé oblasti je nedostatek nemocnic, natož plicních ventilátorů. Domorodí obyvatelé jsou navíc vůči nemocem mnohem zranitelnější kvůli slabé imunitě. Podle některých katastrofických prognóz by mohl koronavirus vyhladit celé kmeny.

Opatření proti koronaviru také snížily možnosti kontroly některých problematických a životní prostředí devastujících odvětví. Typickým příkladem je rybolov. Dokládá to šokující obrázek z Argentiny, kde radar zachytil obrovskou flotilu rybářských lodí ilegálně lovicích ryby v pobřežních vodách.

Nucená izolace a zákazy vycházení navíc ztížily možnosti, jak se mohou lidé proti projektům devastujícím životní prostředí bránit či jak proti nim mohou protestovat. Ministryně energetiky v kanadském státě Alberta Sonya Savage se například nechala slyšet, že teď je ideální čas postavit kontroverzní ropovody sloužící těžbě ropy z dehtových písků, dokud jsou protesty zakázané a dokud místní domorodí obyvatelé nemohou stavbu vedoucí přes jejich území blokovat.

Jestli můžeme být té hrozné situaci spojené s koronavirem vůbec za něco vděční, tak za to, že nám ukázala, jak moc je náš současný systém a svět, ve kterém všichni žijeme, problematický, neudržitelný a nespravedlivý. Díky koronaviru také víme, že změna je možná a že se realitou mohou stát věci, které jsme si před pár měsíci nedokázali ani představit. Stačí jen chtít a změnit status quo. Z koronavirové krize se tak můžeme poučit a prosazovat pozitivní a progresivní změny. Máme příležitost k restartu, kterou by byla chyba promarnit. Pojďme se všichni snažit toho využít a postrčit věci správným směrem.

nežádoucí a mnohdy i ilegální devastaci životního prostředí.

Hodně se mluvilo o tom, že se obrovským způsobem snížilo znečištění ovzduší v Číně. U většiny článků, které o tom vycházely, byla citace od kolegy z místní pobočky Greenpeace Li Šua. Ten už s předstihem varoval, že může jít jen o dočasný jev a že se pak vrátí emise do starých kolejí. Dnešní data mu dávají za pravdu – emise v Číně jsou větší než v době před koronavirem.

Další zemí, kde rozhodně nedošlo kvůli koronaviru ke zlepšení ve vztahu k životnímu prostředí, je Brazílie. Zde se během koronavirové krize ještě více urychlilo odlesňování amazonského pralesa. Dokonce se zde kvůli těžbařům dřeva operujícím v hloubi pralesa šíří virus i mezi domorodým obyvatelstvem. Bojují proti němu tradiční medicínou, která sice dokáže srazit

Pojď do toho s námi a přidej se k výzvě **Zdravá budoucnost** – je to víze, jak by měla obnova našeho hospodářství vypadat tak, aby byla šetrná k životnímu prostředí a pomáhala těm, kteří to skutečně potřebují.

Výzvu najdete na webové adrese
www.greenpeace.cz

Lukáš Hrábek
tiskový mluvčí Greenpeace

ZDRAVÁ BUDOUCNOST

Přes sedm desítek lidí protestovalo 1. června před budovou Úřadu vlády, kde v tu samou chvíli probíhala schůzka kabinetu Andreje Babiše. Tématem happeningu Greenpeace bylo tleskání korporacím. Humornou a ironickou formou protestu organizace Greenpeace upozorňovala na vážnou problematiku nově uvažovaných a předkládaných opatření české vlády, ze kterých budou profitovat velké korporace a znečišťovatelé.

V rámci happeningu účastníci ironicky zatleskali nápadům vlády i velkým korporacím za jejich snahu, ale zároveň vzkázali, že peníze musí jít primárně lidem, ne velkému byznysu, který navíc často plánuje ničit životní prostředí stejně jako dříve.

Hlavním příkladem je hojně kritizovaný nápad, aby stát odkoupil česko-čínské aerolinky Smartwings, které operují na pražském letišti. Firma nepředstavuje pro stát žádnou strategickou dopravu a v minulých letech majitelé získávali vysoké zisky (účastníci a účastnice akce byli vyzváni k nošení roušek a k zachování bezpečných rozestupů). Dále vláda plánuje co nejdříve schválit zákon o podpoře jaderné energie a smlouvy s ČEZ a poskytnout firmě půjčku. Část

těchto nákladů má jít ze speciálního poplatku, který mají zaplatit všichni spotřebitelé elektřiny. Jedná se o projekt v řádech stovek miliard korun a závazek doplácet ČEZ cenu elektřiny na minimálně 30 let.

Kontroverzní jsou i plány ministerstva zemědělství, které v reakci na současné sucho oznámilo, že hodlá betonovat nové přehradny na desítkách míst naší republiky, což spíše než se suchem pomůže ekonomicky hlavně velkým stavebním firmám. Dalším z nápadů, který sklídl kritiku od veřejnosti i od ekonomů, byl návrh ministerstva financí spočívající ve zpětném uplatnění daňové ztráty bez jakéhokoli omezení, což mohlo velkým nadnárodním firmám s trochou daňové optimalizace přinést miliardy korun ze státního

rozpočtu. Naštěstí v pátek Poslanecká sněmovna omezila tento nástroj a stanovila horní hranici pro příspěvky ze státního rozpočtu na 30 milionů korun.

Média také informovala, že stát jedná o dotacích společnosti OKD, která těží černé uhlí v Moravskoslezském kraji. Hovoří se o částce 5 až 7 miliard korun.

V dubnu Greenpeace zveřejnilo výzvu Zdravá budoucnost, která po vládě požaduje opatření na vybudování bezpečnější, odolnější, spravedlivější a udržitelnější České republiky.

Řešení pandemie koronaviru a zmírňování dopadů pro lidi, kteří přišli o obživu a dostali se do tíživé ekonomické situace, totiž musí být prioritou číslo jedna. Nejen pro politiky, ale i pro celou společnost. Všichni musíme pomoci zmírnit dopady koronavirové krize. Kromě nouzových opatření na zastavení šíření infekce, záchranu lidských životů a bezpečných pracovních míst musí vláda připravit krizové balíčky, opatření a podněty, které zajistí budoucí zdravotní a finanční zabezpečení lidí.

Vzednutí vlny vzájemné pomoci, solidarity, odhodlání a nasazení těch, kteří v první linii bojují s dopady pandemie, ukazuje, že v těžkých dobách dokážeme věci dříve nepředstavitelné.

Je to jeden z mála světých momentů dnešních dní, který nám může být inspirací a nadějí i při řešení krizí dlouhodobých, jako jsou dlouhodobě neřešené ekonomické a sociální problémy – exekuce, obchod s chudobou či zaostávání některých regionů na periferii, předevední těch uhelných, nebo změna klimatu a její dopady –, dlouhá období sucha, rozvrat lesů, neúrody, klimatická migrace. S příchodem koronaviru žádný z těchto problémů nezmizel. Bohužel.

Aktuální krize a její řešení nesmí znamenat odklad řešení krizí dlouhodobých. Nestojíme tedy před otázkou buď–anebo. Řešit musíme krize aktuální i ty dlouhodobé, a pokud možno hledat při jejich řešení synergie. Naše závislost na fosilní energii a velkém množství přírodních zdrojů není udržitelná – ničí samotný základ naší existence. Což zase způsobí více krizí naší civilizace, pokud tento negativní vývoj rychle nezvratíme.

Čelit tak obrovským výzvám, jakými jsou pandemie nebo změna klimatu, vyžaduje stejný fundamentální systémové změny, které znamenají posun od důrazu na krátkodobý výkon systému k zajištění jeho dlouhodobé odolnosti. Systémy zdravotní péče, ekonomika a průmysl, infrastrukturní služby, dodavatelské řetězce a města, to vše je aktuálně navrženo způsobem, který umožňuje dobře fungovat jen v úzkém pásmu ideálních podmínek.

Stejně jako nyní posloucháme odborníky na ochranu před infekcemi a jednáme podle nich, musíme také naslouchat klimatologům a vědeckým expertům na životní

prostředí, kteří nás po celá desetiletí varují před naší vlastní sebezničující činností. Nyní existuje šance zastavit se, přemýšlet a změnit naše neudržitelné modely a chování. Poučme se z minulých krizí a neplýtvme cennými zdroji na pietní udržování fosilní infrastruktury a zjevně neudržitelného globálního ekonomického systému. Nikdo z nás si tuto krizi nepřál a všechny nás překvapila – ale pokud bychom promarnili příležitost k transformaci, která je s ní spojená, šlo by o selhání dost možná nenapravitelné a neodpuštělné.

Koronavirová pandemie a reakce vlád po celém světě, které pumpují do stávajícího systému biliony, ilustrují, jak nákladné je soustředit se na krátkodobé zisky a opomíjet budování dlouhodobě udržitelného a odolného systému. V případě změny klimatu, stejně jako v případě pandemie, jsou náklady na globální krizi o řády vyšší než náklady na její prevenci. Krizi se musíme snažit předcházet či ji alespoň řešit v počátcích a při jejím řešení se držet poznatků a doporučení vědců a odborníků.

ZELENÁ DOHODA PRO EVROPU

Dobrym vodítkem, jakým směrem se vydat při restartu ekonomiky a vytváření odolnější, zdravější, bezpečnější a udržitelnější budoucnosti, může být Zelená dohoda pro Evropu.

Zelená dohoda vznikla jako odpověď na dlouhodobé problémy, kterým čelíme. Ať už je to změna klimatu a její dopady, nebo další negativní jevy jako bezprecedentní úbytek živočišných i rostlinných druhů, zničení zemědělské a lesní krajiny a její neschopnost zadržovat vodu.

Zelená dohoda je primárně strategie s cílem transformovat EU na spravedlivější, udržitelnější konkurenceschopnější a lépe prosperující společnost. Existuje velký prostor, jak Zelenou dohodu vylepšit, aby skutečně reflektovala aktuální vědecké poznání například v oblasti klimatologie nebo v opatřeních, která jsou založena na iracionální víře v nekonečný růst v systému, který má jasně omezené zdroje. Její základní směr je ale podle našeho přesvědčení dobrým kompromisem pro budoucí směřování Česka i celé Evropy.

Zelená dohoda nejsou jen klimatické cíle vedoucí k dosažení uhlíkové neutrality. Jde o komplexní návrh, který řeší udržitelnost zemědělské produkce, znečištění ovzduší, půdy i vody, udržitelnou spotřebu a přechod k cirkulární ekonomice a kvalitnějším výrobkům, lesy a přírodu odolnější vůči změnám klimatu. To vše za podmínek spravedlivé transformace, aby nikdo nezůstal opomenut a uvězněn v dlouhové pasti při vytváření společnosti, která znamená udržitelnější fungování na naší planetě a zajištění budoucnosti pro naše děti a další generace v dobrých podmínkách.

Finanční zdroje a úsilí, které budou třeba na restart ekonomiky v celé EU, by měly být použity

při vědomí toho, že musí pomoci zachovat a vytvářet pracovní místa, pomáhat znevýhodněným a zároveň zajistit zdravější a udržitelnější zemědělství, čistější města, lepší hromadnou dopravu, moderní a konkurenceschopný průmysl či kvalitnější výrobky, co nejdříve omezit spalování fosilních paliv a zajistit přechod k uhlíkové neutralitě.

Vyzýváme proto českou vládu, aby plán na restart ekonomiky v první řadě zajistil, že bude naše společnost spravedlivější, bezpečnější, odolnější a dlouhodobě udržitelná.

Jan Freidinger

KONKRÉTNÍ BODY JSOU NÁSLEDUJÍCÍ:

- Zvýšení podpory a úprava podmínek na zrychlené čerpání evropské či státní podpory a investic do zvyšování energetické účinnosti v průmyslu i v budovách, do rozvoje čistých obnovitelných zdrojů energie a do zajištění cenově dostupné energie. Státní podpora průmyslovým sektorům by měla být nástrojem transformace těchto sektorů k uhlíkové neutralitě a zároveň by mělo být zajištěno, že tyto peníze nezmizí v podobě dividend v daňových rájích na účtech majitelů či v podobě bonusů na účtech vysokých manažerů.
- Účinná ochrana evropského trhu před sociálním, ekologickým a klimatickým dumpingem.
- Podpora vědy a výzkumu, podpora tuzemské výroby a exportu bezuhlíkových energetických technologií.
- Modernizace školství s důrazem na schopnost uplatnění absolventů v podmínkách masové automatizace (konec montoven), podpora kritického myšlení a samostatnosti.
- Podpora oddlužení lidí, kteří jsou v exekucích. Potírání agenturního zaměstnávání, které porušuje zákony. Důsledná kontrola, zda je skutečně vyplácena minimální mzda v oborech, které jsou nejhůře placeny. Řešení nevyhovujícího bydlení lidí na ubytovnách a potírání byznysu s chudobou.
- Prevence vzniku nových dlužníků v souvislosti s ekonomickou krizí spojenou s epidemií koronaviru.
- Podpora železniční dopravy, veřejné dopravy, infrastruktury pro jízdní kola, omezení dotací do dopravy využívající fosilní paliva a nastavení nových férových podmínek pro leteckou a námořní dopravu.
- Podpora a zvyšování odolnosti stávajících lesů, zvyšování jejich rozlohy a rozmanitosti.
- Omezení dovozu komodit (palmový olej, krmná sója), kvůli kterým dochází ke kácení pralesů a ničení dalších cenných ekosystémů.
- Podpora udržitelného zemědělství a ochrany přírody, posilování odolnosti a schopnosti krajiny zadržovat vodu, ukládat uhlík. Omezování pesticidů a zajištění cenově dostupných a udržitelných potravin pro Evropany.
- Podpora potravinové soběstačnosti a lokální domácí produkce obecně.
- Zvýšení kvality výrobků tak, aby měly delší životnost a daly se snadněji opravit, modernizovat, recyklovat či opakovaně použít.
- Zavedení zálohového systému pro PET lahve a hliníkové plechovky.
- Omezení vývozu vytrříděného odpadu do zemí mimo EU a podpora vybudování zpracovatelských a recyklačních kapacit v ČR.
- Podpora udržitelného turismu a sektoru služeb, který v současnosti kvůli opatřením souvisejícím s pandemií nejvíce trpí.
- Omezení průmyslového znečištění a toxických látek, omezení používání mikroplastů.
- Doplnění našeho závazku k dosažení uhlíkové neutrality konkrétním plánem s časovým harmonogramem.
- Podpora snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 65% oproti roku 1990 v celé EU.
- Do roku 2030 konec výroby elektřiny z uhlí, do konce roku 2035 konec spalování uhlí pro výrobu tepla.
- Hájení veřejných zájmů, nikoli zájmů velkých korporací a jejich lobbistů. To by mělo reflektovat i personální složení poradních orgánů vlády.

MELIORACE PROHLUBUJÍ SUCHO.

STÁT JE ALE NEŘEŠÍ, VYHOVUJÍ

TOTIŽ AGROKORPORACÍM

Staré meliorace dál odvodňují českou krajinu. Jejich rušení brání byrokratické překážky, stát je ale nechce odstranit. Také proto, že vyhovují korporacím, jako je Agrofert, říkají ekologové i drobní zemědělci.

Odvodňování krajiny pomocí melioračních soustav je jednou z důležitých překážek, které brání úspěšnému řešení sucha. Ministerstvo zemědělství a státní instituce se jí ale důsledně nezabývají a problém svalují na bedra vlastníků půdy. Podle drobných zemědělců a ekologů stát meliorace zanedbává také proto, že odvodňování vyhovuje hlavně velkým agrokorporacím, které mají vliv.

Odvodňování pomocí trubek umístěných pod zemědělskými pozemky brání průsakům vody do nižších částí půdy, zároveň přímo z krajiny odvádí potřebnou vláhu pro rostliny. Většina melioračních soustav v zemi je přitom na konci své životnosti. Hrozí tak i havárie, které by mohly znehodnotit půdu a spolu s tím ohrozit na mnoha místech zemědělskou produkci.

Právě proto experti, ekologové i drobní zemědělci po státu požadují, aby vytvořil podmínky pro odstraňování melioračních soustav, či případně umožnil jejich revize a využití pro zavlazování. Účinnému řešení však brání složité majetkové vztahy, nedostatek informací a neochota státu omezit agrokorporace závislé na intenzivním zemědělství.

Pojmem meliorace se označují všeobecně všechna opatření k zvýšení úrodnosti půdy – může tak jít i o závlahy – ve veřejné diskusi se ale zažilo jeho používání zejména pro odvodňování krajiny technickými opatřeními, jako jsou trubkové drenáže a příkopy. Podle Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy (VÚMOP) – což je vědecká instituce spadající pod ministerstvo zemědělství, která se problematikou po odborné stránce zabývá – podobná zařízení najdeme na více než milionu hektarů pozemků a odvodňována je takto až třetina zemědělské půdy.

HISTORICKÉ PŘÍČINY ODVODŇOVÁNÍ

Příčiny zavádění odvodňovacích meliorací jsou historické: právě vysoušení mokřadů a podmáčených půd u nás bylo v minulosti nejběžnější metodou získávání nové úrodné půdy. Odvodňování české krajiny začalo už na konci 19. století v důsledku opatření proti povodním.

Meliorace jsou nicméně v historické paměti nejméně spojovány s panstvím Komunistické strany. Právě v šedesátých a sedmdesátých letech stát proces vysoušení vlhkých oblastí zásadně urychlil a zintenzivnil. K rychlejšímu vytváření cest pro odvodňovací potrubí se v té době využívaly i výbušniny.

Podobné praktiky v zemědělství ovšem v minulosti zaváděly prakticky všechny evropské státy, rovněž v rámci snah o zvýšení výnosů ze zemědělské produkce. I dnes Česká republika při přepočtu odvodněných ploch na výměru celého státu zaujímá až jedenácté místo, přičemž statistikám vévodí Nizozemí a Dánsko.

V obou těchto státech však odvodňování slouží zejména k odvrácení povodní. V České republice, která je i kvůli geologickým podmínkám k suchu náchylnější, dává odvodňování menší smysl než u přímořských států. I proto by experti místo trubek v krajině raději viděli mokřady, stromy a malé rybníčky, které zachycují vodu přímo v půdě.

Ministerstvo zemědělství však odvodňovací meliorace brání. Podle mluvčího ministerstva Vojtěcha Bílého i nadále platí argument, že pomáhají zvyšování výnosů v zemědělství, což pomáhá i drobným zemědělcům. „Historicky bylo v zájmu malých vlastníků, aby odvodňovací meliorace fungovaly, byly udržovány a umožnily stabilnější výnosy na půdách se snadnějším obhospodařováním zemědělskou technikou. Mnoho těchto systémů je dodnes funkčních, díky pečlivé údržbě zefektivňují zemědělství,“ odpovídá na kritiku expertů Bílý.

Podle ekologického experta ze spolku Živá voda Jiřího Malíka však historické argumenty v době klimatické krize neobstojí. „V minulosti jsme odvodňovali proto, abychom zvýšili produkci. Nijak tento argument ale nesouvisí s tím, že dnes musíme odvodnění co nejvíce eliminovat, protože vysušuje krajinu. Historické poučky v kontextu klimatické krize neplatí, a jen

to dokazuje, jak špatní experti se na ministerstvu zemědělství vyskytují," dodává Malík.

Nedostatek informací, nejasné vlastnictví, nevymahatelné zákony

Jednou z hlavních překážek pro řešení celého problému je nedostatek informací. Podle dat VÚMOP u nás existuje nejméně 450 000 hektarů odvodněných zemědělských pozemků, jež v minulosti nebyly zaneseny do centrální evidence. Až dvě třetiny zemědělců, jichž se problém týká, vůbec ani neví, že se nějaké zařízení na jejich pozemku nachází. Kvůli neúplně mapě meliorací totiž při privatizaci v devadesátých letech nedostali stavební dokumentaci.

Ze zákona přitom mají povinnost se o meliorační soustavy starat a opravovat je, jinak jim hrozí mnohaleté pokuty. V praxi je však právě kvůli chybějícím informacím zákon nevymáhá — tam, kde se o existenci meliorační soustavy neví, to ani není možné. O zařízení se tak vlastník dozví často až tehdy, kdy opotřebované trubky prasknou, což se projeví trvalým podmáčením pozemků.

Dalším problémem je, že meliorace jsou rozsáhlé stavby nacházející se často na území až stovek jednotlivých vlastníků. Ti navíc mnohdy netuší, že by povinnost údržby mohli v pachtovní smlouvě uložit zemědělci, který jim půdu obhospodařuje. Složitost majetkových vztahů komplikuje také fakt, že vlastnictví melioračních soustav je rozdělené mezi stát a vlastníky pozemků.

Zatímco majitelům půdy patří takzvané odvodňovací detaily, tedy menší trubky a drenáže, takzvané hlavníky melioračních soustav, tedy největší trubky tvořící kostru celé meliorační soustavy, vlastní stát

prostřednictvím Státního pozemkového úřadu.

Stát shazuje odpovědnost na vlastníky, sám má přítom máslo na hlavě

Složitost vlastnických vztahů je podle tiskového mluvčího VÚMOP Petra Fučíka také hlavním důvodem, proč stát nemůže účinně do melioračních soustav zasahovat a prosazovat koncepční řešení. „Máme metodické příručky jak v různých případech postupovat z hlediska managementu, úprav či eliminací odvodnění. Členité vlastnické vztahy, kdy jednu stavbu vlastní i několik desítek až stovek vlastníků, jsou aktuálně hlavní překážkou jejich odstraňování či modernizací," popisuje Fučík.

Podobně mluví i ministerstvo zemědělství a Státní pozemkový úřad. Zástupci obou institucí tvrdí, že s odvodňovacími melioracemi prakticky nemohou nic dělat, protože odpovědnost leží na vlastnících pozemků a jejich domluvě. Mluvíci ministerstva Bílý pak dokonce odmítá komentovat, co za takových okolností dělat v situacích, kdy zařízení selžou: o případných průsacích a haváriích starých neopravených potrubí podle něj „nemá smysl se bavit, neboť to je de facto pro mnohé cílový stav bez meliorací“.

Podle Jiřího Malíka ze spolku Živá voda to jsou ovšem pouze výmluvy, jelikož řešení má ve svých rukou právě stát. Pokud by ministerstvo zemědělství meliorační soustavy majetkově odepsalo, měli by vlastníci pozemků jednodušší situaci v případě snahy o jejich odstranění.

„Je zcela absurdní, že malé odvodňovací trubky jsou majitelů, kteří s nimi mohou libovolně nakládat, ale ty velké hlavní trubky jsou v majetku státu, na které bez

povolení vodoprávního úřadu nemůže vlastník sáhnout. Takže tím vlastně stát zcela blokuje majitelům pozemků možnost zadržet vodu na svém pozemku," vysvětluje pro Deník Referendum Malík.

Takovému řešení se ale ministerstvo zemědělství brání. „Pokud by se měly uvedené laicky jednoduché nápady pana Malíka realizovat, musí se vzít v úvahu nezbytné dohody vlastníků půdy a hospodařících zemědělců. Nápad, že stát odepíše neřízeně svá vodní díla, tedy hlavní odvodňovací zařízení a zruší je, by vedl jen k tomu, že z žádných napojených odvodňovacích soustav by neodteklo nic. Se změnou odtokových poměrů by nejprve museli souhlasit majitelé pozemků, a tedy i se snížením hodnoty svého majetku," doporučuje mluvčí ministerstva Bílý.

EKOLOGOVÉ I ZEMĚDĚLCI: STÁT VYCHÁZÍ VSTRČÍ AGROKORPORACÍM

Malík ovšem podotýká, že jeho „laicky jednoduchý nápad“, realizovaný u obce Zdoňov poblíž Náchoda, má odbornou oporu i výsledky. Dostal se proto také do výběru šesti nejlepších světových vodních projektů Stockholm Water Prize, přezdívané také „Nobelova cena za vodu“. „Nikdo netvrdí, že máme zrušit všechny hlavníky melioračních soustav, ale že je potřeba je odepsat, aby v potřebných případech hodnota majetku a nutnost jeho údržby nebránila změnám. Dneska se ale nemůžeme zbavit žádného, protože by s tím musel souhlasit stát, respektive vodoprávní úřad, který na rušení meliorací nemá zájem," řekl Malík.

Jedním z důvodů, proč podle něj stát nechce meliorace řešit, je propojení politiků s velkými agrokorpora-

racemi, jako je i Agrofert premiéra Babiše. „Co se týče suché půdy, ta vyhovuje intenzivnímu průmyslovému zemědělství, protože umožňuje velké lány monokultur. Otázka tedy nakonec vůbec nezní, zda meliorace podporují úrodu, ale jak dlouho budeme mít aspoň nějakou úrodu, pokud budeme krajinu dále odvodňovat," varuje Malík.

POTŘEBUJEME NÁVRAT VODY DO KRAJINY

Řešení jsou přítomná podle ekologů i drobných zemědělců známá, jen chybí politická vůle realizovat je hned. Náprava v oblasti meliorací musí být podlé nich součástí kompletní proměny přístupu ke krajině a širší transformace praktik v zemědělství. Podle předsedy Asociace soukromých zemědělců Jaroslava Šebka problém odvodňovacích meliorací nejlépe vyřešila podpora rodinných farem na úkor agrokorporací.

Šebek dodává, že farmaření je závislé na konkrétních podmínkách, a proto právě majitelé malých farem by měli rozhodovat, zda je lepší meliorační soustavy odstranit, nebo je jinak využít. „Toho lze docílit vybudováním systému záslepek a hradítek, které pohyb vody regulují," vysvětluje Šebek.

Klíčovým řešením podle něj ale je masivnější podpora mokřadů a zachytávání vody v krajině. „Zamokřené plochy jsou i na obhospodařovaných polích žádoucí, neboť částečně eliminují rizika sucha, zlepšují mikroklima a mohou dokonce sloužit jako zdroj vody k hospodaření. Především je ale třeba mokřady, i ty spontánně vzniklé, zahrnout do krajinových prvků a jejich existenci dotačně podporovat, aby zemědělec měl motivaci taková místa udržovat, a ne je likvidovat," dodává Šebek.

S tím souhlasí i Jiří Malík ze spolku Živá voda. Při dlouhodobém suchu ale dle něj řízení melioračních soustav a jejich využití k zavlažování nepomůže. „Bude-li sucho i v příštích letech tak nás hradítka nezachrání. Jediným skutečným řešením je systémová změna nakládání s půdou a návrat vody do celé krajiny pomocí tůní, mokřadů a dalších drobných vodních prvků, včetně masivního ozelenění krajiny například vysazováním stromů. Je to zároveň i způsob jak se adaptovat na problémy, které způsobí klimatická krize. Živá a pestrá krajina zachytí daleko více uhlíku a pomáhá chladit okolí," uzavírá Malík.

*Se svolením převzato z Deníku Referendum.
Redakčně zkráceno.*

Radek Kubala
koordinátor klimatické kampaně
Greenpeace SK

DŮL TURÓW TĚŽÍ DÁL ILEGÁLNĚ. MEZINÁRODNÍ SPOR ŘEŠÍ I EU

Už 30. dubna skončilo platné povolení k těžbě na dole Turów na česko-polsko-německých hranicích. Na dole, který krade lidem na české straně hranice vodu, se ale těží dál. Jak je to možné? Polské úřady obešly námitky místních odpůrců dolu i české vlády, porušily evropskou legislativu a vydaly kontroverzní povolení k další těžbě na 6 let. A nikdo neví, co do povolení napsaly, protože není veřejné.

Turów již ve své současné podobě ohrožuje nejen lidi ve svém blízkém okolí, ale doslova po celé Evropě.

Uhlí v něm vytěžené se spaluje v nedaleké elektrárně stejného jména a zplodiny z ní přispívají ke klimatické změně, o jejímž katastrofálním vlivu dnes už není sporu. V nejbližším okolí zase místní nejsilněji pociťují negativní důsledky samotné těžby. Hluk a znečištění přitom nejsou to nejhorší. Těžba má vliv také na podzemní ložiska pitné vody a její rozšíření a zahloubení by mohlo vést k fatální ztrátě, kterou ve svých

studnách pocítí především čeští občané na Hrádecku a Frýdlantsku.

Plánem na rozšíření dolu Turów se dlouhodobě zabýváme. Na jaře loňského roku jsme spolupůřadali lidský řetěz na Trojmezí a od té doby se toho stalo mnoho. Společným tlakem s Libereckým krajem, právníky z organizace Frank Bold a dotčenými obcemi na Hrádecku a Frýdlantsku se nám postupně podařilo prosadit, že se z dolu Turów stalo velké téma a že se Česká republika oficiálně proti rozšíření dolu

» Petice aktivovala občanskou společnost v Libereckém kraji a podepsalo ji přes 13 tisíc lidí...

a že nebudou mlčet k tak skandálnímu chování, jaké předváděla a bohužel stále předvádí společnost PGE. Petiční výbor Evropského parlamentu se peticí začal zabývat ve zrychleném režimu, bohužel přerušeném koronavirovou krizí. Další projednávání by mělo být na začátku července.

Bohužel Polsko v době koronavirové krize a karantény vydalo povolení k těžbě na dalších 6 let. Toto rozhodnutí považujeme za nezákonné, protože se řízení nemohla účastnit ani veřejnost a nebyla o něm informovaná ani česká vláda. Díky tomu nikdo nezná plán na dalších 6 let těžby. I v procesu EIA ale podle nás došlo k porušení evropských směrnic a proto bylo podáno k Evropské komisi několik stížností. Na prošetření kauzy vyjádřil vysoký zájem i současný komisař pro životní prostředí Virginijus Sinkevičius. Vyšetřování Evropské komise však může trvat i víc jak rok a těžba postupuje každým dnem. Proto Greenpeace s Libereckým krajem a místními občany požaduje, aby česká vláda žalovala Polsko u Evropského soudního dvora. Na konci června sněmovní výbor skutečně podpořil žalobu na Polsko kvůli dolu Turów. Vítáme, že sněmovní výbor vyzval vládu k vypracování patřičného podnětu pro Evropskou komisi, který se následně stane žalobou.

Nepříjemný postup PGE hodláme v zájmu místních obyvatel i klimatu celé planety rozporovat všemi možnými prostředky. Zavazuje nás k tomu nejen naše přesvědčení, ale i aktivita místních, ukazující jak vážný problém rozšiřování dolu Turów je.

postavila. Bohužel ani negativní vyjádření k rozšíření dolu české vlády nepřesvědčilo polské úřady, které vydaly v procesu EIA kladné stanovisko a zároveň přestaly s Českou republikou o Turówu komunikovat. Spolu s Libereckým krajem a místními obcemi jsme proto zorganizovali petici k Evropskému parlamentu. Problém dolu Turów je totiž podle nás natolik závažný, že do jeho řešení musí vstoupit i evropské instituce.

Petice aktivovala občanskou společnost v Libereckém kraji a podepsalo ji přes 13 tisíc lidí. Lokální skupinu dobrovolníků Greenpeace Liberec, která se postavila proti nebezpečným praktikám vlastníka dolu PGE, tvoří pestrý kolektiv. Zastoupeny jsou snad všechny věkové kategorie, ženy i muži a nej-různější povolání od stavebního dělníka až po vysokoškolskou pedagožku. Společně mají to, že jim není lhostejný osud jejich krajiny i klimatické situace planety. Chtějí dát najevo, že i lidem mimo velká centra není jedno, co se kolem nich s přírodou děje,

Foto © Petr Zewlajak Vrabc / Greenpeace

Nikol Krejčová

koordinátorka uhelné kampaně

ŠPIČKOVÉ APLIKACE

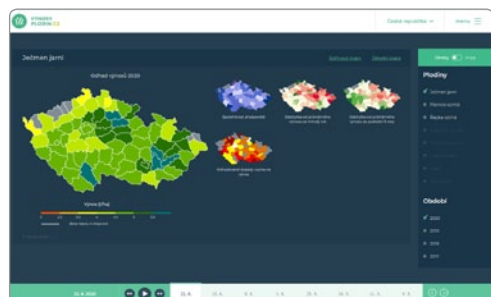
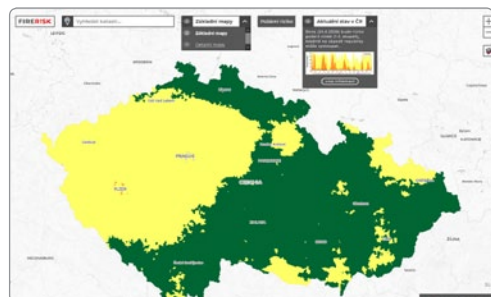
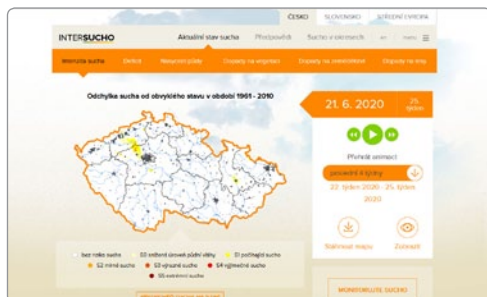
ČESKÝCH VĚDCŮ

Česká vědecká obec dopady sucha v krajině dlouhodobě sleduje a hodnotí. Výstupy výzkumu a pozorování v přírodě transformovali do špičkových aplikací, které „vyvážíme“ i za hranice.

První nástroj, který doporučujeme ke zhlédnutí je web intersucho.cz (doporučujeme ke sledování twitter účet @intersucho, kde vědci komentují aktuální vývoji), kde na týdenní bázi najdete predikce sucha v budoucnosti, hodnocení vodní bilance v půdě a mnohé další. Na informace z tohoto webu navazují dvě další aplikace: hodnocení výnosu plodin pro zemědělce (www.vynosy-plodin.cz) a hodnocení rizika požárů v krajině (firerisk.cz).

Tyto nástroje zastřešuje web klimatická změna (www.klimatickazmena.cz), kde jsou zpracovány modelované vývoje nejrůznějších parametrů české krajiny v závislosti na emisních scénářích. Modely jsou pro všechny parametry počítány v rozlišení 500×500 metrů, máte proto možnosti podívat se, jak se může měnit okolí vašeho bydliště v následujících desetiletích.

Milan Víték

Vzdělávání veřejnosti pod patronátem Greenpeace se uskutečňuje se značným ohlasem také v Holandsku.

GREENPEACE AKADEMIE

V době uzavřených veřejných míst a omezení pro konání tradičních akcí „naživo“ jsme se s kolegy rozhodli proměnit překážky ve výhodu a spustili jsme online Greenpeace Akademií. Prvotním cílem bylo nabídnout lidem smysluplné trávení volného času doma a zároveň jim pomoci překonat koronavirovou nejistotu.

Jedna z prvních přednášek proto byla o Psychohygieně v době koronaviru s psychoterapeutkou Zdeňkou Voštovou. Mezi hosty se vystřídal odborníci a odbornice z různých oborů. Velmi úspěšná byla online přednáška Jak bojovat se suchem od ekologa Davida Pitharta anebo webinář od Evy Urbanové o „slow“ šatníku a tipech, jak na něj. V dalších webinářích mluvící pražských hasičů Martin Kavka objasnil příčiny vzniku požárů a způsoby jejich hašení. Klimatolog Radim Tolasz detailně popsal problematiku změny klimatu a právnička Laura Otýpková z organizace Frank Bold poskytla návod, jak se právně bránit proti zásahům do životního prostředí. Tyto přednášky a mnohé další můžete shlédnout na našem Youtube profilu.

Greenpeace považuje vzdělávací činnost za velmi důležitou a Greenpeace Akademie je toho příkladem. Projekt se ve vylepšené podobě znovu rozběh-

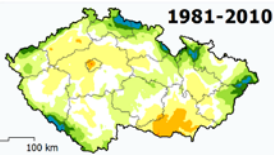
ne od září. Dalším důležitým krokem zaměřeným na motivování k zájmu o ochranu přírody a na aktivní zapojení se do veřejného dění je vzdělávací program Greenspeakers pro základní a střední školy.

Jelikož se opatření přijatá v souvislosti s šířením viru Covid-19 uvolňují, na léto chystáme ve spolupráci s Přístavem 18600 v pražském Karlíně cyklus přednášek pod širým nebem. Můžete se těšit na přednášku o tom, jak mluvit o klimatické změně, na debatu o aktivismu nebo na povídání o evolučním principu vedení organizací. Na všechny plánované přednášky jste srdečně zváni!

Michaela Nedvěďová

Greenpeakers koordinátorka

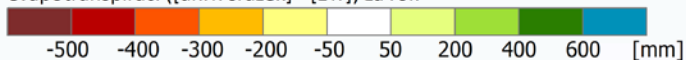

1981-2010

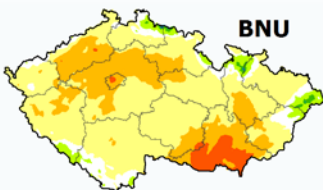
ZMĚNY VODNÍ BILANCE V KRAJINĚ

Změna vodní bilance vyjádřená rozdílem mezi srážkami a referenční evapotranspirací ([úhrn srážek] - [ET_r]) za rok

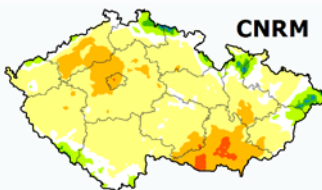

○ státní hranice ⚡ hranice kraje

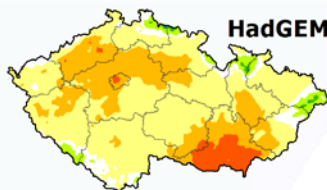
2021-2040
RCP 2.6

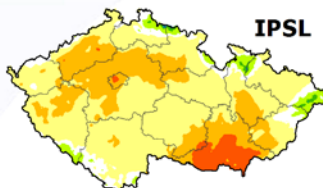
BNU

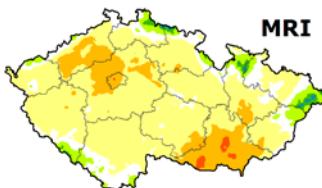
CNRM

HadGEM

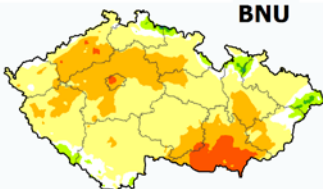

IPSL

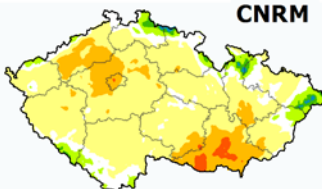

MRI

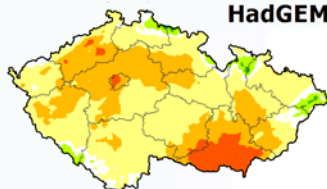
2041-2060
RCP 2.6

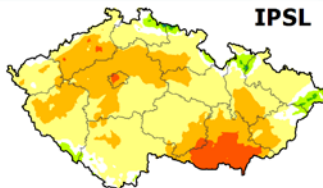
BNU

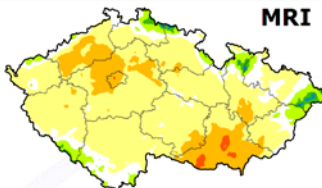
CNRM

HadGEM

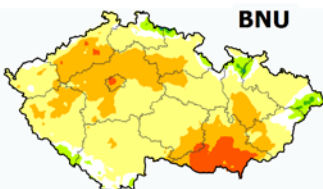

IPSL

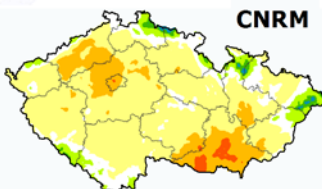

MRI

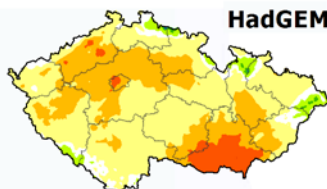
2081-2100
RCP 2.6

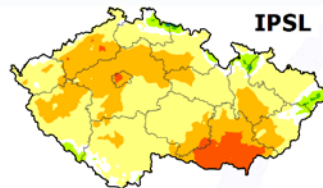
BNU

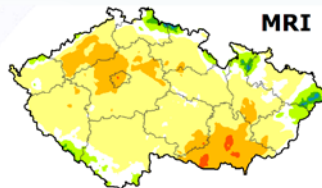
CNRM

HadGEM

IPSL

MRI